

Олександра Гаврилук,
Григорій Заславець

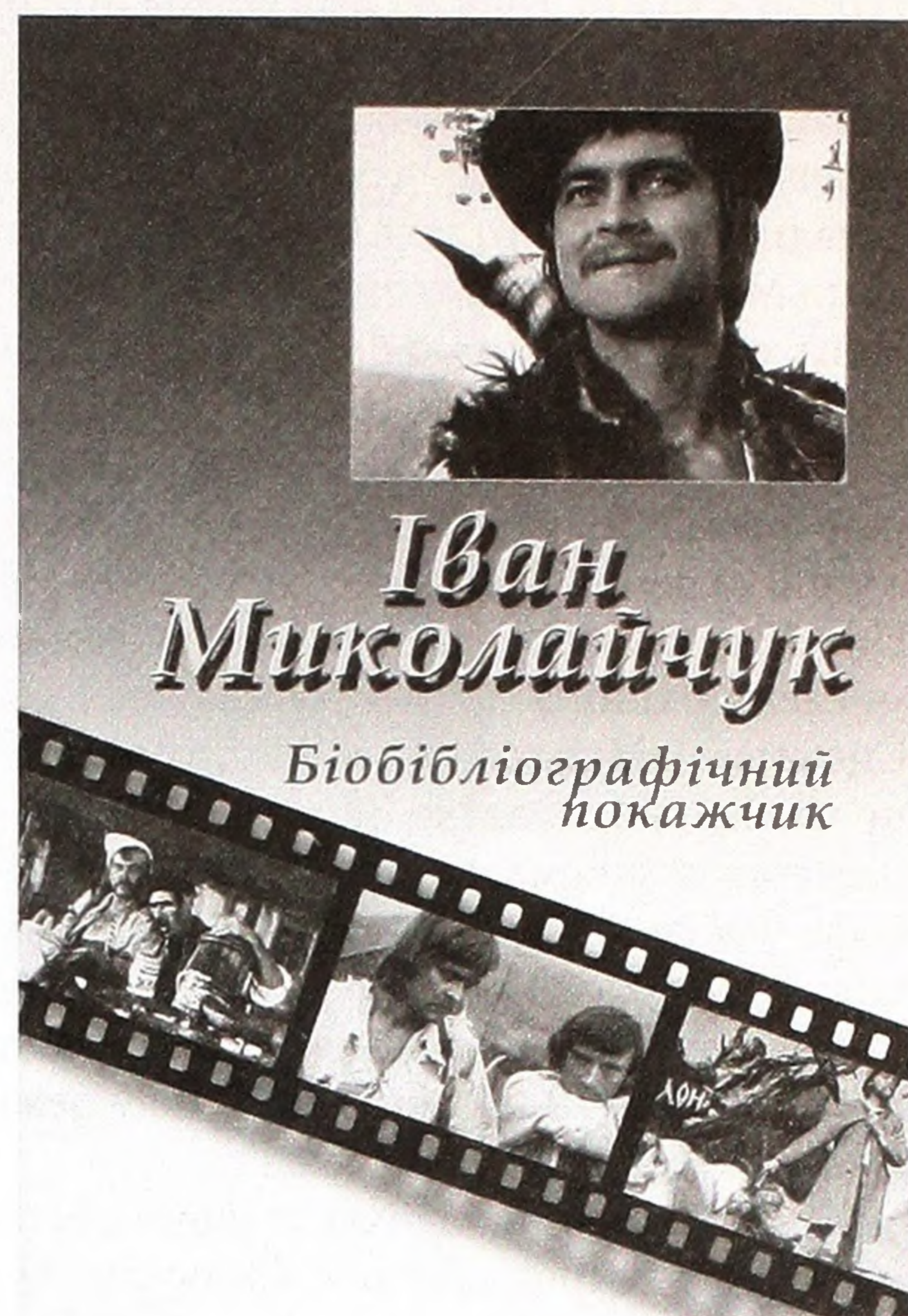
Дарунок бібліографів

До 70-річчя Івана Миколайчука бібліографи Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка вперше в Україні впорядкували та видали біобібліографічний покажчик «Іван Миколайчук», присвячений життю і творчості знаменитого буковинця. Його презентація відбулася в рамках кіномистецького фестивалю «Іванова переберія» та ювілейних святкувань, що проходили на Буковині 14–16 червня 2011 року.

Перші спроби систематизувати друковану інформацію про життя і творчий шлях І. Миколайчука були здійснені ще на початку 1990-х під час підготовки бібліографічних списків до різних видань. 1994 року ЧОУНБ ім. М.Івасюка підготувала окремий рекомендаційний список літератури «Віночок Івану Миколайчуку» (упорядник В. Біретто). У 2005 році розділ «І. Миколайчук – актор, сценарист, режисер» (221 запис) вміщено в бібліографічному покажчику «Кіно і Буковина» (укладачі В. Біретто, Н. Гугельська).

І ось тепер – біобібліографічний покажчик «Іван Миколайчук» – найповніше зібрання інформації про українського кіномитця і патріота.

Науковий консультант та автор вступної статті до цього видання – Лариса Брюховецька. Маловідомі факти з біографії Івана Миколайчука навів заслужений працівник культури та член Національної спілки театральних діячів Тадей Сулятицький у передмові «Злет високої мистецької зорі Буковини». Зокрема про те, що акторський злет кіномитця почався в 1957 році на сцені Чернівецького українського музично-драматичного театру ім. Ольги Кобилянської, де він навчався в театральній студії, створеній головним режисером театру Борисом Боріним. Досвід акторської майстерності він переймав у видатних акторів, народних артистів України Петра Міхневича, Володимира Сокирка, Галини Янушевич, які помітили яскравий талант юнака. Іван Миколайчук зіграв Віктора у виставі «Незнайомі люди» М. Устинова; Другого хлопця в «Іркутській історії» О. Арбузова; Лукаша в «Лісовій пісні» Лесі Українки (здійсненій К. Артеменком та художником Д. Нарбутом).

Іван Миколайчук: біобібліографічний покажчик /
Управління культури Чернівецької облдержадміністрації;
Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека
імені Михайла Івасюка; укладач А.С. Лупан; Чернівці:
2011. – 104 с.

Основні періоди життя і творчої діяльності кіномитця подано в окремому розділі бібліографічного видання.

Іван Миколайчук народився 15 червня 1941 року в с.Чорторія на Буковині. У 1957 р. закінчив Чернівецьке музичне училище, в 1961-му – театральну студію при Чернівецькому музично-драматичному театрі ім. О.Кобилянської. У 1961–1965 роках навчався у КДІТМ ім. Карпенка-Карого. Ще студентом знявся у фільмах, що ввійшли до золотого фонду національного кіно. Дебютував у короткометражному фільмі «Двоє» Леоніда Осика; за ролі Тараса Шевченка («Сон», режисер В. Денисенко) та Івана Палійчука («Тіні забутих предків», режисер С. Параджанов) був удостоєний Почесної Грамоти Президії Верховної Ради УРСР, медалі «За доблесний труд». У 1968 році за роль у фільмі «Камінний хрест» (режисер Л. Осика) Миколайчуку присвоїли звання заслуженого артиста України.

У співдружності з Б. Дзюбою, Б. Івченком, Ю. Ілленком, Р. Балайном, І. Росоховатським, В. Земляком, В. Коротичем він написав сценарії «Камінна душа», «Білий птах з чорною ознакою», «Відлюдько», «Під сузір'ям Близнюків», «Вавилон ХХ», «По той бік ночі».

Слід відзначити, що глибинна основа Миколайчукових різнопланових талантів – його рідна земля, та особлива духовна культура, що нерозривно пов'язана з природою, побутом і традиціями, національними святинями, що до-

давали сили, снаги. Всі його ролі були створені «з матеріалу власної душі». А душа Івана Миколайчука співала. Любов до народної пісні створила в родинному домі Миколайчуків неповторну атмосферу. Іван Миколайчук став «хрещеним батьком» тріо «Золоті ключі», в якому поєднались чарівні голоси дружини Марічки Миколайчук, Ніни Матвієнко та Валентини Ковальської.

Нова сторінка у творчості І. Миколайчука почалася з фільму «Білий птах з чорною ознакою» (1971), де він виступив і як сценарист. На Московському МКФ фільм був удостоєний Золотого призу, а Іван Миколайчук нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Постійні пошуки привели митця до філософського осмислення кіно. У 1979-му він зняв фільм «Вавилон ХХ». Сценарій І. Миколайчук написав спільно з автором роману «Лебедина зграя» В. Земляком. Фільм став подією в українському кінематографі. Миколайчук зіграв роль філософа Фабіана. Цей фільм здобув Головний приз кінофестивалю «Молодість-1979», Диплом журі, а також приз Всесоюзного тижня огляду робіт молодих кінематографістів в 1979 р., приз «За кращу режисуру» на Всесоюзному фестивалі у Ашхабаді.

У 1981-му Іван Миколайчук спільно з Віталієм Коротичем написав сценарій «По той бік ночі». За ним зняв фільм «Така пізня, така тепла осінь», склавши данину і вдячність Буковині. Того ж року І. Миколайчука нагороджено орденом Дружби народів.

3 серпня 1987 року Івана Миколайчука не стало. Кажуть, того року на озера його рідної Чорторії вперше прилетіли зимувати лебеді. Люди назвали їх Івановими.

1988 року І. Миколайчуку посмертно присуджено Державну премію УРСР ім. Т.Г. Шевченка.

До 50-річчя І. Миколайчука 1991 року відбувся перший Всеукраїнський кінофестиваль: 8–14 листопада в Києві, 16–19 листопада в Чернівцях. Того ж року його іменем названо вулиці в селах Чорторія, Брусниця (Кіцманський район), Глибочок (Сторожинецький район), містах Вашківці, Кіцмань, Чернівці. Відкрито мистецько-меморіальну садибу-музей Івана Миколайчука в селі Чорторія Кіцманського району, встановлено погруддя біля родинного обійстя, відкрито меморіальні дошки в Чернівцях на вул. ім. І. Миколайчука, і на Київській кіностудії ім. О. Довженка (скульптор Л. Козуб, 1997). Ім'я Івана Миколайчука занесено на «Алею зірок» (Театральна площа, м. Чернівці, 2000)

Матеріали біобібліографічного покажчика відображають акторські, режисерські роботи, сценарії Івана Миколайчука та інформацію про його життєвий і творчий шлях. Хронологічні рамки покажчика – 1964–2011 роки. Видання містить понад 900 бібліографічних записів, згрупованих за трьома основними розділами:

1. Роботи Івана Миколайчука;
2. Лінія життя та творчості Івана Миколайчука;
3. Бібліографія.

Перший розділ «Роботи Івана Миколайчука» містить чотири підрозділи. З них «Кіносценарії» та «Фільмографія» систематизовано за алфавітним принципом. «Акторські роботи» та «Режисерські роботи» – за хронологічно-алфавітним, у межах року – за алфавітом назв фільмів. Після опису кожного фільму подаються назви статей про нього за алфавітом.

Другий розділ містить шість підрозділів. У підрозділі «Життєпис кіномитця» книги про життя і творчість митця систематизовано за алфавітом, статті з довідкових джерел і книг – за алфавітом книжкових видань. Статті з періодичних видань подаються за алфавітним принципом.

Окремими підрозділами виділено: «Інтерв'ю з Іваном Миколайчуком», «Родина Івана Миколайчука», «Іван та Марія Миколайчуки», «Спогади про Івана Миколайчука», «Вшанування пам'яті Івана Миколайчука». Підрозділ «Вшанування пам'яті» поділено на підпункти, в яких подано інформацію про «Кінотеатр імені Івана Миколайчука», «Відзначення ювілейних дат від дня народження Івана Миколайчука» (цей підпункт систематизовано за хронологічно-алфавітним принципом), «Перший Всеукраїнський фестиваль, присвячений пам'яті І. Миколайчука», «Мистецько-меморіальний музей-садиба в селі Чорторія Кіцманського району», «Образ кіномитця в мистецтві», «Пам'ятники та меморіальні дошки» та ін. Матеріали систематизовано за логічно-алфавітним принципом.

У підпункті «Художньо-документальні фільми, п'єса, присвячені Івану Миколайчуку», бібліографічні описи фільмів подано в хронологічному порядку та статті про кожен фільм в межах року за алфавітом.

Третій розділ покажчика містить бібліографію, метабібліографію, вебліографію, календарі. Допоміжний апарат покажчика становлять: іменний покажчик (535); список фільмів, у яких знімався І. Миколайчук (37); список використаних періодичних видань (127).

Бібліографічний опис джерел здійснено за чинними в Україні стандартами. Видання містить додаток – кольорові фотографії (27). Роботу над покажчиком завершено в травні 2011 року. У підготовці покажчика було використано довідкові та бібліографічні видання, художню та галузеву літературу з кіномистецтва та періодичні видання з фондів Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Михайла Івасюка, Чернівецького обласного краєзнавчого музею, приватних колекцій, матеріали мережі Інтернет.

Колектив Чернівецької бібліотеки ім. М. Івасюка висловлює щирі вдячність за допомогу в наданні цінної інформації для підготовки покажчика кінокритику, кінознавцю Ларисі Брюховецькій, професору Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, літературознавцю Богдану Мельничуку, театрознавцю Тадею Сулятицькому, завідувачій науково-методичним відділом Чернівецького обласного краєзнавчого музею Євдокії Антонюк-Гавришук та всім, хто долучився до роботи над цим виданням.

Адресовано науковцям, учителям навчальних закладів, краєзнавцям, бібліотекарям, студентам, на яких чекає ще багато дослідницької та пошукової роботи, присвяченої українському кіно та Івану Миколайчуку.

Минуло трохи більше місяця після відзначення його ювілею, а бібліографи у своїх базах даних уже зафіксували понад 100 публікацій з різних періодичних видань. Статті продовжують з'являтися, і це свідчить, наскільки вагомою є особистість Івана Миколайчука в українській культурі.